

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS POLITINĖS
REKLAMOS IR PAPIRKIMŲ TYRIMO DARBO GRUPĖS**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS LIBERALŲ SAJŪDŽIO KANDIDATO Į JONAVOS
RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBOS NARIUS – MERUS REMIGIJUS OSAUSKO
RINKĖJAMS DALINTŲ LIPDUKŲ „VELYKINIAI LIPDUKAI ŠEIMOS ŠVENTEI“
PRIPAŽINIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS SAVIVALDYBIŲ TARYBŲ RINKIMŲ
ĮSTATYMO 6 STRAIPSNIO 1 DALIES NUOSTATŲ PAŽEIDIMU**

2017 m. balandžio 24 d. Nr. 3-54 (1.2)

Vilnius

Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (toliau – VRK) 2017 m. kovo 31 d. elektroniniu paštu gavo pranešimą, kuriame buvo nurodyta, jog Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio kandidatas į Jonavos rajono merus Remigijus Osauskas lankosi jonaviečių butuose ir dalija nedeklaruotas mažavertes priemones – lipdukus velykinių margučių papuošimui. Pranešimo autoriaus nuomone, kandidatas į Jonavos rajono merus pažeidžia numatytą rinkimų agitacijos tvarką.

Vadovaujantis 2017 m. vasario 23 d. Nr. Sp-47 VRK sprendimu „Dėl rinkėjų galimų papirkimo atvejų tyrimo ir vertinimo tvarko aprašo ir metodinių rekomendacijų patvirtinimo“ patvirtinto Rinkėjų galimų papirkimo atvejų tyrimo ir vertinimo tvarkos aprašo (toliau – Aprašo) 3 punkto nuostatomis, numatančiomis, kad rinkėjų galimus papirkimo atvejus tiria ir dėl jų sprendžia Komisijos nuo jų sudarymo, gautas pranešimas dėl galimo Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo pažeidimo (toliau – Įstatymo) buvo perduotas tirti Jonavos rajono savivaldybės rinkimų komisijai Nr. 10.

Jonavos rajono savivaldybės rinkimų komisija Nr. 10 gavusi VRK persiūtą pranešimą apie galimą Įstatymo pažeidimą kreipėsi į kandidatą į Jonavos rajono merus Remigijų Osauską dėl paaiškinimo pateikimo. Kandidatas į Jonavos merus savo paaiškinimuose nurodė, jog „*Minėti lipdukai nėra laikomi mažareikšmiais (mažaverčiais, deklaruojamaisiais) daiktais, jie yra laikomi spausdinta medžiaga. Remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimu „Dėl politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ spausdinta politinė reklama pažymėta tinkamai. Nurodyta, kad tai yra „Politinė reklama“, kad „Bus apmokėta iš Liberalų sąjūdžio sąskaitos“ bei užsakymo numeris „Nr. JOB-34194-02“. Taip pat nurodyta spaustuvė bei egzempliorių skaičius. Dėl šios priežastis nebuvo pažeista numatyta rinkimų agitacijos tvarka*“.

Jonavos rajono savivaldybės rinkimų komisija Nr. 10 gavusi kandidato į Jonavos merus paaiškinimą, įvertinusi surinktą medžiagą ir faktiškai patikrinusi dovanojamus lipdukus nustatė, kad „[...] Lipdukai yra pažymėti kaip spausdintinė politinė reklama. Vadovaujantis VRK rekomendacijomis,

lipdukai gali būti priskirti prie spausdintinės politinės reklamos [...] ir nusprendė pripažinti, jog: „Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimo įstatymo pažeidimų nurodytų atveju nenustatyta”.

Jonavos rajono savivaldybės rinkimų komisijai Nr. 10 priėmus sprendimą nepripažinti kandidato į Jonavos merus Remigijaus Osausko rinkėjams dalintų lipdukų Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 6 straipsnio 1 dalies nuostatų pažeidimu, 2017 m. balandžio 19 d. buvo gauti paaiškinimai VRK nario Algio Urbono, kuruojančio Jonavos rajono savivaldybėje vykstančius mero rinkimus, kuriuose buvo nurodyta, jog *„Lietuvos Respublikos Liberalų sąjūdžio kandidato į Jonavos rajono merus Remigijaus Osausko dalinti lipdukai neturi informacinio turinio, skirto propaguoti kandidatą ir todėl nelaikytini spausdinta medžiaga, kaip tai apibrėžiama Aprašo 3 straipsnyje. Šių lipdukų, skirtų velykinių margučių puošybai, komplektai turi aiškius mažareikšmių daiktų požymius, nes iš aštuonių lipdukų, esančių komplekte, tik vienas lipdukas yra su partijos simbolika, t.y., turintis politinės reklamos požymį. Be to, šis lipdukas yra lengvai pašalinamas, paliekant galimybę daiktą naudoti įprastu būdu pagal tiesioginę paskirtį. Tai pažeidžia simbolikos spausdinimo reikalavimą, nurodytą Aprašo 15 punktą. Kadangi kandidatas platino minėtus velykinių margučių puošybai skirtus lipdukų komplektus laiku nepateikęs VRK mažareikšmių daiktų deklaracijos, tuo pažeidė Aprašo 20 punktą“.* Atsižvelgiant į tai kuratorius siūlo pripažinti, jog Lietuvos Respublikos Liberalų sąjūdžio kandidatas į Jonavos rajono merus Remigijus Osauskas nesilaikė draudimo papirkti rinkėjus ir siūlo VRK spręsti kandidato atsakomybės klausimą.

Atsižvelgiant į Aprašo 39 punktą, numatantį VRK teisę bet kuriuo metu svarstyti klausimą dėl nustatyto rinkėjų papirkimo atvejo pripažinimo pažeidimu ir taikyti atitinkamas Rinkimų įstatymų ar kitų įstatymų nustatytas sankcijas ir siekianti nustatyti visas su galimu rinkimų įstatymų pažeidimu susijusias aplinkybes, VRK Politinės reklamos ir papirkimų tyrimo grupė, kurią sudaro Laura Matjošaitytė (vadovė) ir nariai Svetlana Misevičienė ir Justinas Žilinskas atliko papildomą tyrimą dėl galimo rinkimų įstatymo pažeidimo.

I. Teisinis vertinimas

Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad *prasadėjus rinkimų politinei kampanijai, tai yra nuo rinkimų datos paskelbimo iki šio įstatymo nustatyto rinkimų agitacijos kampanijos laikotarpio pabaigos, taip pat rinkimų dieną draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti rinkėjų balsus, dovanomis, paslaugomis ar kitokiu atlyginimu skatinti rinkėją ar rinkimų teisę turintį asmenį dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą numatomą kelti kandidatą ar numatantį išsikelti kandidatą į savivaldybės tarybos*

narius – merus asmenį, kandidatą arba kandidatų sąrašą, taip pat žadėti už balsavimą atsilyginti rinkėjams po rinkimų turint tikslą paveikti rinkėjų valią dėl konkrečių politinių partijų ar kandidatų arba numatomų kelti kandidatais asmenų ir taip trukdyti piliečiams įgyvendinti rinkimų teisę. To paties straipsnio 2 dalyje numatyta, kad rinkėjų papirkimu nelaikomas spausdintos medžiagos (veiklos ar rinkimų programos, biografijos ar kitokių informacinio turinio lankstinukų, kalendorių, atvirukų, lipdukų), taip pat mažareikšmių daiktų (kurių kaina yra iki 1,45 euro), pažymėtų politinės partijos, visuomeninio rinkimų komiteto (toliau – rinkimų komitetas), kandidatų sąrašo, kandidato ar asmens, numatomo kelti ar numatančio išsikelti kandidatą į savivaldybės tarybos narius – merus, simbolika, deklaruotų Lietuvos VRK jos nustatyta tvarka ir skirtų politinei partijai, rinkimų komitetui, kandidatų sąrašui, kandidatui ar asmeniui, numatomam kelti ar numatančiam išsikelti kandidatą į savivaldybės tarybos narius – merus, propaguoti, gaminimas arba neatlygintinas platinimas.

Aprašo 4 punkte numatyta, jog rinkėjų papirkimas – tai trukdymas asmeniui, prasidėjus rinkimų (referendumo) politinei kampanijai, tai yra nuo rinkimų (referendumo) datos paskelbimo iki Rinkimų įstatymuose ar Referendumo įstatyme nustatyto rinkimų (referendumo) agitacijos kampanijos laikotarpio pabaigos, taip pat agitacijos draudimo laikotarpiu ir rinkimų (referendumo) dieną, realizuoti savo teisę rinkti arba būti išrinktam, kuris gali pasireikšti: dovanų ar kitokio atlyginimo rinkėjams teikimu, skatinant rinkėją (rinkėjus) dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose (referendume) ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą asmenį, kurį numatoma kelti kandidatą, kandidatą arba kandidatų sąrašą (4.2. punktas); rinkėjo palenkimu už jam pačiam ar kitiems asmenims duodamus ar žadamus pinigus ar kitokias materialines vertybes bei tokio pobūdžio paslaugas ar lengvatas balsuoti už ar prieš konkrečią politinę partiją, visuomeninį rinkimų komitetą, kandidatą arba asmenį, kurį planuojama kelti kandidatą (4.4. punktas).

Aprašo 5 punkte numatyta, kad Respublikos Prezidento, rinkimų į Europos Parlamentą ir savivaldybių tarybų rinkimų metu rinkėjų papirkimu taip pat nelaikoma mažareikšmių daiktų (kurių kaina yra iki 1,45 euro), pažymėtų politinės partijos, visuomeninio rinkimų komiteto, kandidatų sąrašo, kandidato ar asmens, numatomo kelti ar numatančio išsikelti kandidatą, simbolika, deklaruotų VRK jos nustatyta tvarka ir skirtų politinei partijai, visuomeniniam rinkimų komitetui, kandidatų sąrašui, kandidatui ar asmeniui, numatomam kelti ar numatančiam išsikelti kandidatą, propaguoti, gaminimas arba neatlygintinas platinimas.

Aprašo 39 punkte numatyta, jog VRK turi teisę bet kuriuo metu svarstyti klausimą dėl nustatyto rinkėjų papirkimo atvejo pripažinimo pažeidimu ir taikyti atitinkamas Rinkimų įstatymų ar Referendumo įstatymo ar kitų įstatymų nustatytas sankcijas.

2014 m. vasario 12 d. VRK Sprendimu Nr. Sp-24 “Dėl mažareikšmių daiktų, skirtų politinei partijai, visuomeniniam rinkimų komitetui, kandidatų sąrašui, kandidatui ar asmeniui, kurį numatoma kelti kandidatų, propaguoti, deklaravimo tvarkos aprašo“ patvirtinto Mažareikšmių daiktų, skirtų politinei partijai, visuomeniniam rinkimų komitetui, kandidatų sąrašui, kandidatui ar asmeniui, kurį numatoma kelti kandidatų, propaguoti, deklaravimo tvarkos aprašo (toliau – Mažareikšmių daiktų deklaravimo tvarkos aprašo) 2.1 punkte numatyta, kad *mažareikšmiai (mažaverčiai, deklaruojamieji) daiktai – daiktai, kurie yra pažymėti politinės partijos, visuomeninio rinkimų komiteto, kandidatų sąrašo, kandidato ar asmens, kurį numatoma kelti kandidatų, simbolika ir kurie yra deklaruoti Lietuvos Respublikos vyriausiojoje rinkimų komisijoje šiame apraše nustatyta tvarka ir yra skirti politinei partijai, visuomeniniam rinkimų komitetui, kandidatų sąrašui, kandidatui ar asmeniui, kurį numatoma kelti kandidatų, propaguoti.* Mažareikšmių daiktų deklaravimo tvarkos aprašo 2.3 punkte numatyta, kad *simbolika – politinės partijos, visuomeninio rinkimų komiteto, kandidatų sąrašo, kandidato ar asmens, kurį numatoma kelti kandidatų, logotipas, pavadinimas, vardas ir pavardė, atvaizdas, rinkimų šūkis, rinkimų numeris ar kitoks simbolis, identifikuojantys deklaranto politinę partiją, visuomeninį rinkimų komitetą, kandidatų sąrašą ar asmenį, kurį numatoma kelti kandidatų.*

Mažareikšmių daiktų deklaravimo tvarkos aprašo 3 punkte numatyta, kad *spausdintos medžiagos (politinės partijos, visuomeninio rinkimų komiteto, kandidatų sąrašo, kandidato arba asmens, kurį numatoma kelti kandidatų, programos, biografijos ar kitokių informacinio turinio lankstinukų, kalendorių, atvirukų, lipdukų), taip pat mažareikšmių daiktų (kurių kaina yra iki 5 litų arba 1,45 euro), pažymėtų politinės partijos, visuomeninio rinkimų komiteto, kandidatų sąrašo, kandidato ar asmens, kurį numatoma kelti kandidatų, simbolika ir deklaruotų Vyriausiojoje rinkimų komisijoje jos nustatyta tvarka, skirtų politinei partijai, visuomeniniam rinkimų komitetui, kandidatų sąrašui, kandidatui ar asmeniui, kurį numatoma kelti kandidatų, propaguoti, gaminimas arba neatlygintinas platinimas, pagal įstatymus nelaikomas rinkėjų papirkimų.*

Mažareikšmių daiktų deklaravimo tvarkos aprašo 15 punkte numatyta, kad *simbolika turi būti atspausdinta taip, kad nebūtų galima lengvai jos pašalinti (nuplauti, nutrinti) naudojant daiktą įprastais būdais.*

Mažareikšmių daiktų deklaravimo tvarkos aprašo 20 punkte numatyta, kad *draudžiama platinti VRK nedeklaruotus daiktus.*

Mažareikšmių daiktų deklaravimo tvarkos aprašo 36 punkte numatyta, jog *jeigu politinė partija, visuomeninis rinkimų komitetas, kandidatų sąrašas, kandidatas ar asmuo, kurį numatoma kelti kandidatų, neatlygintinai platina mažareikšmius daiktus, pažeisdami šiame apraše nustatytą dalijamų daiktų platinimo tvarką, yra pagrindas laikyti, kad atitinkamai politinė partija, visuomeninis rinkimų*

komitetas, kandidatų sąrašas, kandidatas ar asmuo, kurį numatoma kelti kandidatų, nesilaiko draudimo papirkti rinkėjus.

II. Faktinis vertinimas

Nustatyta, jog rinkimų į Jonavos rajono merus politinės kampanijos laikotarpiu kandidatas į Jonavos rajono merus Remigijus Osauskas Jonavos rajono rinkėjams platino lipdukus „*Velykiniai lipdukai šeimos šventei*“, kuriose buvo 8 (aštuoni) velykiniai lipdukai, iš kurių vienas buvo pažymėtas Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio simbolika, likusieji velykine simbolika, gėlėmis. Lipdukai buvo pažymėti užrašu „*Politinė reklama. Bus apmokėta iš Liberalų sąjūdžio sąskaitos. Užsakymo numeris Nr. JOB-34194-02*“.

VRK nariai nustatė, jog panašaus pobūdžio lipdukus rinkoje galima įsigyti tik atlygintinai. Paprastai panašūs velykiniai lipdukai rinkoje gali kainuoti nuo 0,22 Eur (<http://dirbtineseglutes.lt/eglutes/velykiniai-lipdukai-12-vnt/>) iki 2 Eur ir daugiau (http://www.open.lv/lt/Cp/Popieriaus-gaminiai/Vokai-ir-lipnios-etiketes/Etiketes/Dekoratyviniai-Herma-lipdukai-kiausiniams_-6lip; <http://www.printcity.lt/product/velykiniu-lipduku-rinkinys-3/>; <https://alma.lt/m09-239-lipdukai-kiausiniams-60337-deco-ip-10>; <http://www.popieriusbiurai.lt/produktas/dekoratyviniai-herma-lipdukai-kiausiniams-6lip/>). Buvo nustatyta, jog kandidato į Jonavos rajono merus Remigijaus Osausko dalinti velykiniai lipdukai nebuvo deklaruoti VRK kaip mažareikšmiai daiktai 2017 m. balandžio 23 d. Jonavos rajono mero rinkimuose (<http://www.vrk.lt/pateiktos-2017-04-23sav>).

VRK narių nuomone, kandidatas į Jonavos rajono merus Remigijus Osauskas Jonavos rajono rinkėjams neatlygintinai dalinti jį į Jonavos rajono merus keliančios partijos (Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio) simbolika pažymėti nedidelės vertės daiktai, skirti jam į Jonavos rajono savivaldybės merus propaguoti, atitinka Mažareikšmių daiktų deklaravimo tvarkos aprašo 2.1. punkte pateiktą mažareikšmių daiktų apibrėžimą, todėl prieš juos neatlygintai dalijant Jonavos rajono rinkėjams jie turėjo būti deklaruoti VRK nustatyta tvarka. To neatlikus buvo pažeista mažareikšmių daiktų dalijimo tvarka, atitinkamai Mažareikšmių daiktų deklaravimo tvarkos aprašo 20 ir 36 punktai bei Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 6 straipsnio 1 dalies nuostatos, buvo padarytas Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 90 straipsnio 5 dalyje numatytas administracinės teisės pažeidimas.

Apibendrinami aukščiau išdėstyta, VRK nariai siūlo:

1. Pripažinti, kad kandidato į Jonavos rajono merus Remigijus Osausko dalinti lipdukai „Velykiniai lipdukai šeimos šventei“ yra mažareikšmiai daiktai, kurių neatlygintinas dalijimas rinkėjams galimas tik juos deklaravus VRK nustatyta tvarka.

2. Panaikinti Jonavos rajono savivaldybės komisijos Nr. 10 sprendimą, kuriuo pripažinta, kad kandidatas į Jonavos rajono merus Remigijus Osauskas rinkėjams dalindamas lipdukus „Velykiniai lipdukai šeimos šventei“ nepažeidė Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 6 straipsnio 1 dalies nuostatų.

3. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio kandidatas į Jonavos rajono merus Remigijus Osauskas, Jonavos rajono rinkėjams politinės kampanijos laikotarpiu neatlygintinai dalindamas VRK nedeklaruotus mažareikšmius daiktus pažeidė 2014 m. vasario 12 d. VRK Sprendimu Nr. Sp-24 „Dėl mažareikšmių daiktų, skirtų politinei partijai, visuomeniniam rinkimų komitetui, kandidatų sąrašui, kandidatui ar asmeniui, kurį numatoma kelti kandidatū, propaguoti, deklaravimo tvarkos aprašo“ patvirtinto Mažareikšmių daiktų, skirtų politinei partijai, visuomeniniam rinkimų komitetui, kandidatų sąrašui, kandidatui ar asmeniui, kurį numatoma kelti kandidatū, propaguoti, deklaravimo tvarkos aprašo 20 ir 36 punktų bei Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 6 straipsnio 1 dalies nuostatas.

4. Apie papirkimo faktą paskelbti Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos interneto svetainėje.

Vadovė Laura Matjošaitytė

Narė Svetlana Misevičienė

Narys Justinas Žilinskas